Банкрутство та арбітражні керуючі

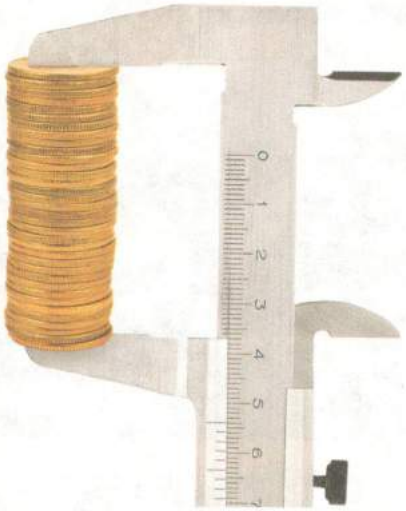

Міжнародний досвід державного регулювання банкрутства

Поняття неспроможності і банкрутства як юридичні терміни означають одне й те ж саме явище і виникли під впливом законодавства та судової практики англомовних країн. Проте банкрутство як елемент неспроможності має вужчий зміст. Крім того, банкрутство може вважатися кримінальним діянням і регулюється кримінальним законодавством. Таким чином, використовувані у вітчизняному законодавстві терміни «банкрутство», «процедура банкрутства», «інститут банкрутства» збігаються з аналогічним терміном «конкурсне провадження як спеціальний інститут врегулювання неплатоспроможності боржника».

Законодавство про банкрутство в країнах з ринковою економікою необхідне для розвитку економіки, заснованої на конкуренції і безперервних структурних змінах. Воно сприяє вихованню дисципліни і дотриманню правил ділового обороту в області фінансового управління, а також призначене для сприяння реструктуризації неефективних підприємств або їх цивілізованому виводу з ринку. Таким чином, воно є важливою складовою частиною законодавчої бази ринкової економіки або економіки, що знаходиться в перехідному періоді, і забезпечує гарантії як місцевим, так і іноземним інвесторам, що, зрештою, сприяє економічному розвитку країни.

У світовій практиці існує дві концепції регулювання банкрутства з боку держави, а саме: прокредиторська (британська) – захищає права кредиторів щодо стягнення своїх боргів, і продебіторська (американська) – захищає

боржника, що дає йому шанс на фінансове оздоровлення для продовження нормального функціонування й повернення боргу. Розглянемо процедуру банкрутства у розвинених країнах.

Закон про банкрутство у США забезпечує широкі можливості для реалізації інтересів боржника, суттєвим чином обмежуючи права кредиторів. До основних переваг системи регулювання банкрутства відносять максимальне використання досвіду менеджерів у реабілітаційних цілях.

Необхідно зазначити, що система банкрутства сформульована так, щоб максимізувати вартість активів дебітора для задоволення вимог кредиторів. Перевага надається реорганізації ініційованої боржником або зацікавленою особою. Згідно з законом план про реорганізацію боржник подає протягом 120 днів з моменту порушення справи про неплатоспроможність і затверджується протягом 60 днів. Така пришвидшена процедура початку реорганізації передбачена для запобігання втрати системних якостей активів боржника. До плану реорганізації ставляться тверді вимоги щодо розбиття кредиторів на класи, визначення умов задоволення їх вимог і однозначного визначення, яке майно залишається у боржника, яке ним передається як оплата вимог кредиторів.

Для того, щоб боржник вирішив свої фінансові труднощі самостійно, не вдаючись до формальних процедур, йому дозволяється продовжувати ведення комерційної діяльності (навіть якщо компанія знаходиться у стані неплатоспроможності або якщо її статутний капітал зменшився на визначену суму). Законодавство США розглядає банкрутство як неминуче зло підприємництва. Ціллю його є не ліквідація, а реабілітація, відновлення підприємства, надання йому певної допомоги до того моменту, аж доки воно не набуде попередньої стійкості й не стане платоспроможним.

Італія відноситься до країн, де регулювання банкрутства носить явно прокредиторський характер. Метою даного регулювання є захист інтересів усіх кредиторів суб'єкта господарювання шляхом вилучення у підприємця функцій контролю та управління, тобто участь керівництва в реабілітації зводиться до мінімуму. Для того, щоб запобігти випадковій кризі, передбачається процедура контрольованого управління.

У Канаді поширеною альтернативою є укладання договору між кредитором і боржником про погашення останнім частини боргу («Угоди про погашення боргу») протягом встановленого сторонами терміну, за умови повного списання заборгованості. Якщо заборгованість боржника становить від 5000 до 75000 дол. США (до цієї суми не включається зобов'язання за іпотекою нерухомості, що є єдиним місцем проживання), він має право на пропозицію про укладання такої угоди. У випадку коли протягом 45 днів кредитор не приймає угоди, починається процедура банкрутства.

У Франції нині чинний закон був прийнятий у 1985 р. «Про відновлення підприємств і ліквідації їх майна в судовому порядку», декрет з такою ж назвою і закон «Про конкурсне управління, ліквідаторів і експертів з визначення стану підприємства». Згідно з даним законом акцент зроблено на раннє попередження банкрутства, а не на його лікування. Аудитори зобов'язані відправляти копію аудиторського висновку до суду, якщо є ознаки близької неспроможності. Постійним контролем за діяльністю суб'єктів господарювання за допомогою системи постійної звітності

займаються регіональні ради директорів і Торговельний трибунал. У Франції суд призначає спеціальну особу, за клопотаннями якої можна ввести мораторій на індивідуальні дії кредиторів відносно майна боржника, незважаючи на те, що офіційна процедура ще не відкрита. Необхідно зазначити, що кредитори не мають можливості суттєво впливати на розроблення плану реструктуризації, оскільки його затверджує суд без згоди кредиторів (або робітників), якщо вважає, що він спрямований на максимізацію їх виплат або на збереження робочих місць. Важливо зазначити, що більш раціональною серед реорганізаційних процедур у Франції є здавання підприємства в оренду з правом викупу на термін не більше двох років, а серед ліквідаційних – продаж підприємства як цілісного майнового комплексу (застосовується не часто у зв'язку з тим, що покупець разом з активами отримує й зобов'язання за різними контрактами, включаючи контракти трудові, фінансові і оренди).

У Німеччині провадження у справі про банкрутство починається з єдиної процедури Insolvenzverfahren, яка пізніше трансформується в реорганізаційну або ліквідаційну. Згідно з німецьким законодавством протягом 21 дня боржник повинен відновити свою платоспроможність. У випадку якщо протягом даного періоду підприємство не стане платоспроможним, то зобов'язане подати заяву до суду про банкрутство, а в іншому випадку почнеться кримінальне переслідування.

Таким чином, аналіз розвитку зарубіжного законодавства про неспроможність та банкрутство дозволяє дійти висновку, що лише належне державне регулювання цієї галузі дозволить мінімізувати збитки, що можуть бути завдані законним правам та інтересам господарюючих суб'єктів та самої держави.

З огляду на задекларованe прагнення України стати активним учасником світового співтовариства не можна не враховувати певні принципи будування правової системи країн учасниць світового господарства, включаючи й законодавство про банкрутство. Серед таких принципів гласність, публічність, відкритість процедур, підзвітність призначених професійних осіб тощо. Критичний перегляд чинного законодавства України про банкрутство, введення згаданих принципів у чинний спеціальний закон вбачається необхідним для того, щоб зазначене законодавство відповідало світовим стандартам.

К. В. Дудка
провідний спеціаліст сектору з питань банкрутства Головного територіального управління юстиції у Сумській області

Ю
К

Постан
ністр
черв
внесе
ку ведення Єди
єстру судових рі
постановою Каб
ни № 740 від 25 т
Зазначеними
но, що внесенню
ють усі судові рі
юрисдикції (далі
мі думки суддів,
вій формі.
У разі якщо
бувався у закр
данні, судове р
ється, за винят
за рішенням с
від розголошен